

มรดกพ่อขุนรามคำแหง ขยายความตอนที่ 2

จารึกค้ำที่ 2 นี้ บรรจุข้อความยาว 35 บรรทัด เท่ากับค้ำที่ 1 สำหรับข้อความในบรรทัดแรกและตอนต้นบรรทัดที่ 2 มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันกับข้อความในค้ำที่ 1 จึงได้แยกไปอธิบายไว้ในค้ำที่ 1 ดังกล่าวแล้ว ส่วนข้อความในบรรทัดที่เหลือนั้นขอแบ่งตามลักษณะความสัมพันธ์ของเรื่องออกเป็น 11 ตอน และขอเสนอแนวการศึกษาดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1

2.1 “สร้างป่าหมาก ป่าพลู ทั่วเมืองสุโขทัยนี้ ป่าพร้าวก็หลายในเมืองนี้ ป่าดงก็หลายในเมืองนี้ หมากม่วงก็หลายในเมืองนี้ หมากขามก็หลายในเมืองนี้ ใครสร้างได้ไว้แก่นัน”

ข้อความระหว่างบรรทัดที่ 2-5 นี้ ถ้าพิจารณาตามหลักไวยากรณ์ ก็จะเป็นว่าประธานของประโยคแรก ที่ว่า “สร้างป่าหมาก ป่าพลู ทั่วเมืองสุโขทัยนี้” นั้น ท่านได้ละไว้ ฐานเป็นที่เข้าใจได้ว่าหมายถึง “ไพร่” ในเมืองสุโขทัยนั่นเอง ความตอนนั้นแสดงให้เห็นว่าชาวสุโขทัยสมัยนั้นนิยมปลูกไม้ผลกันมาก จนเป็นป่าเป็นดง และประชาชนทุกคนก็มีสิทธิในทรัพย์สินที่ปลูกสร้างนั้นอย่างสมบูรณ์ ใครปลูกสร้างสิ่งใดไว้ ก็ได้สิทธิครอบครองเป็นเจ้าของของสิ่งนั้น ข้อนี้แสดงให้เห็นว่าพ่อขุนรามคำแหงได้ทรงรับรองสิทธิในทรัพย์สินของประชาชน ทำให้ประชาชนมีหลักคำประกันสิทธิและมีความอบอุ่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ตามความสามารถของแต่ละคน

ข้อที่ควรศึกษาในตอนนี้ คือ สร้างป่าหมากป่าพลู-ป่าดง-หมาก

(1) สร้างป่าหมากป่าพลู หมายความว่า ปลูกหมากปลูกพลูขึ้นงามเป็นป่าเป็นดง ชาวสุโขทัยสมัยนั้นคงนิยมกินหมากกันทั่วบ้านทั่วเมืองแล้ว จึงนิยมปลูกหมากปลูกพลูกัน “ทั่วเมืองสุโขทัย”.

(2) บ้าง ไทยใหญ่เรียกขานว่า หมากกลาง บ้างจึงน่าจะหมายถึงป่าขนุนก็ได้ เป็นที่น่าสังเกตว่า ในหนังสือไตรภูมิภคหรือไตรภูมิพระร่วง ซึ่งเป็นวรรณกรรมสมัยสุโขทัย ได้กล่าวถึงป่าไม้ ผลไม้ ไม้มากมายหลายแห่ง แต่ไม่ปรากฏว่าได้ระบุถึงป่ากลางหรือหมากกลางในที่ใดเลย แม้ในตอนที่แปลจากคำบาลี “ปณสผลิ” ท่านก็แปลว่า ขนุน ทุกแห่ง ตรงกับที่นิยมแปลกันในปัจจุบัน หากป่ากลางหรือหมากกลาง หมายถึงป่าขนุนหรือผลขนุนแล้ว คำ “ปณสผลิ” พระญาติไทยก็น่าจะแปลว่า หมากกลาง เพราะภาษาไทยสมัยพ่อขุนรามคำแหงกับสมัยพระญาติไทยนั้น ไม่น่าจะแตกต่างกันมากนัก บ้างในที่นี้จึงน่าจะมิใช่ป่าขนุนกระมัง¹ ?

(3) หมาก หมายถึงผลไม้ หมากม่วง-มะม่วง, หมากขาม-มะขาม ดูคำอธิบายในข้อ 1.3 (2).